

Bilag 2 Notater udarbejdet af Naturstyrelsen

- Nabobeskyttelse i vindmøllecirkulærets § 2, stk. 3 og vindmøllebekendtgørelsens § 4, herunder særligt om imødegåelse ved ekspropriation og opkøb
- Natura 2000-områder
- Natur- og Vildtreservater
- EU-artsbeskyttelse, herunder de såkaldte bilag IV-arter
- Skovloven
- Naturfredning
- Naturbeskyttelseslovens § 3
- Klitfredning og strandbeskyttelseslinjen - naturbeskyttelseslovens §§ 8 og 15
- Bygge- og beskyttelseslinjer for søer, vandløb, skove, fortidsminder og kirker - naturbeskyttelseslovens § 16 (sø- og åbeskyttelseslinjen), § 17 (skovbyggelinjen), § 18 (fortidsmindelinjen) og § 19 (kirkebyggelinjen)
- Lavbundarealer, herunder vådområder
- Værdifulde landskaber og uforstyrrede landskaber
- Nationalparker
- Kystlandskaber
- Tekniske anlæg – landskab, sikkerhed m.m.

Tværgående Planlægning
J.nr. NST-103-00050
Ref. kisd
Brugt på møde den 8.
november 2011
Revideret den 2. juli 2012

Nabobeskyttelse i vindmøllecirkulærets § 2, stk. 3 og vindmøllebekendtgørelsens § 4, herunder særligt om imødegåelse ved ekspropriation og opkøb.

Baggrund

Opstilling af vindmøller på land har en væsentlig indflydelse på omgivelserne, herunder ikke alene på natur og landskab, men tillige på nabobeboelse, der påvirkes af både støj og visuelle påvirkninger som skyggekast, glimt og lysafmærkning. Naboer beskyttes derfor, udover gennem de generelt beskyttende naboretlige grundsætninger, specifikt mod gener fra vindmøller i vindmøllecirkulæret og vindmøllebekendtgørelsen.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Efter Cirkulære om planlægning for landzonetilladelse til opstilling af vindmøller, CIR1H nr. 9295 af 22. maj 2009, vindmøllecirkulæret, § 2, stk. 3 må der ikke planlægges for opstilling af vindmøller nærmere nabobeboelse end 4 gange møllens totalhøjde. Afstanden mellem vindmøller og nabobeboelse måles efter byggelovgivningens regler, det vil sige vandret fra mølletårnets yderste begrænsning til nabobeboelsens nærmeste bygningsdel uden hensyn til terrænforskelle.

Herudover fastsættes i Bekendtgørelse om støj fra vindmøller, BEK nr. 1284 af 15. december 2011, vindmøllebekendtgørelsen, § 4 grænseværdier for den samlede støjbelastning fra vindmøller. Der skelnes i bekendtgørelsen mellem beboelse i det åbne land og områder til støjfølsom arealanvendelse, således at grænseværdierne for støjbelastningen er højere for førstnævnte. Områder til støjfølsom arealanvendelse er efter bekendtgørelsen defineret som områder, der anvendes til eller i en lokalplan eller byplanvedtægt er udlagt til bolig- institutions-, sommerhus-, camping- eller kolonihaveformål, eller områder som ligeledes er udlagt til støjfølsom rekreativ aktivitet. Såfremt et område faktisk udnyttes på en mere følsom måde, end planlægningen for området er udtryk for, er udgangspunktet for miljøbeskyttelseslovens administration den faktiske udnyttelse. Højesteret fandt således i U 2000.1380 H, at det ikke er den planmæssige status, men den faktiske anvendelse, der skal lægges til grund for fastsættelsen af støjgrænser i miljøgodkendelser. Miljøstyrelsen nåede i en afgørelse i en klagesag efter miljøbeskyttelsesloven fra 2004 frem til, at seks boliger, der lå i landzone på en side langs en vej som parcelhuse, måtte betragtes som et område til støjfølsom anvendelse efter støjvejledningen, uanset at området lå i landzone.

Ved nabobeboelse forstås både i vindmøllecirkulæret og i vindmøllebekendtgørelsen al anden beboelse end vindmølle ejerens private beboelse.

Formålet med loven/bestemmelsen

Minimumsafstanden mellem vindmøller og nabobeboelse angivet i vindmøllecirkulærets § 2, stk. 3 skal forebygge, at nabobeboelser påvirkes væsentligt af visuelle gener som skyggekast, glimt, lysafmærkning mm.

Grænseværdierne for støjbelastningen fra vindmøller angivet i vindmøllebekendtgørelsens § 4, skal på samme måde sikre, at der ikke opstår væsentlige gener for nabobeboelser fra støjen fra vindmøller.

Betydning for opstilling af vindmøller – muligheder og begrænsninger

Begrænsninger

Både afstandskravet i vindmøllecirkulæret og støjgrænseværdierne i vindmøllebekendtgørelsen begrænser de arealer, hvorpå det er muligt at opstille nye vindmøller.

Hertil kommer, at bestemmelserne, i kombination med regler om umiddelbar ret til opførelse af nye boliger i planloven, kan føre til, at vindmøller, der ved deres opstilling overholdt kravene i bestemmelserne, kan komme i konflikt dermed.

Planloven åbner mulighed for etablering af nye boliger uden landzonetilladelse i forskellige situationer:

a. Boliger der er erhvervsmæssigt nødvendige

Efter planlovens § 36, stk. 1 nr. 3 kan der opføres eller indrettes boliger, der er erhvervsmæssigt nødvendige for den pågældende ejendoms drift som landbrugsejendom- eller skovbrugsejendom eller for udøvelse af fiskerierhvervet.

b. Medhjælper- og aftægtsboliger

Efter planlovens § 36, stk. 1 nr. 12 kan der uden forudgående landzonetilladelse opføres eller indrettes i eksisterende bebyggelse en bolig på en landbrugsejendom, hvis areal overstiger 30 ha, når den nye bolig skal benyttes i forbindelse med et generationsskifte eller til en medhjælper.

Etablering af medhjælper- og aftægtsboliger, som opføres uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesareal, kræver dog landzonetilladelse for så vidt angår beliggenheden og udformningen jfr. Planlovens § 36, stk 2.

c. Boliger i overflødiggjorte landbrugsbygninger

Efter planlovens § 37 kan der uden landzonetilladelse indrettes én bolig i bygninger, der ikke længere er nødvendige for driften af en landbrugsejendom.

Muligheden for – uden landzonetilladelse – at opføre eller indrette en medhjælperbolig, der ikke er erhvervsmæssigt nødvendig, en aftægtsbolig og en bolig i overflødiggjorte landbrugsbygninger (b og c) blev gennemført med ændringen af planloven i 2002.

Afstandskravet i vindmøllecirkulæret er imidlertid formuleret som et krav til planlægningen for opstilling af vindmøller – ikke som et krav til allerede stående møller. Opføres en ny bolig indenfor minimumsafstanden fra en eksisterende vindmølle, gælder kravet således ikke.

Støjgrænseværdierne i vindmøllebekendtgørelsen gælder derimod, uanset om en bolig opføres før eller efter den relevante vindmølle, og en ny bolig vil således kunne bringe en eksisterende mølle i konflikt dermed. En ny bolig vil også i teorien kunne ændre et helt områdes karakter, og dermed det tilladte støjniveau. Dette kan tænkes, hvor en ny bolig opføres i et område, der før havde karakter af beboelse i åbent land, men efter boligens opførelse må betragtes som et område til støjfølsom arealanvendelse, jf. ovenfor. Mange faktorer skal dog falde sammen, før dette scenarie realiseres.

En ny aftægtsbolig på en landbrugsejendom på 30 ha. skal bl.a. ligge med en vis begrænset afstand til en vis mængde eksisterende boliger. Naturstyrelsen kender ikke til konkrete sager.

Kravene i vindmøllecirkulæret og vindmøllebekendtgørelsen kan bl.a. imødegås ved at ekspropriere eller opkøbe ejendomme for efterfølgende at nedlægge de på ejendommene beliggende boliger og dermed skabe den fornødne plads til opstilling af vindmøller:

Mulighed for imødegåelse ved ekspropriation

Efter planlovens § 47, stk. 1 kan kommunalbestyrelsen foretage ekspropriation af fast ejendom, når det er af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af en lokalplan. Det gælder også ekspropriation med henblik på opstilling af vindmøller og fra én privat ejer til fordel for en anden privat. Myndighederne skal inden søge at indgå en frivillig aftale med grundejeren.

Efter bestemmelsen kan der kun eksproprieres inden for den konkrete lokalplans afgrænsning. I forhold til etablering af vindmøller betyder det, at en lokalplan arealmæssigt skal omfatte alle de områder, som omfattes af afstands- og støjgrænsekravene i vindmøllecirkulæret og vindmøllebekendtgørelsen.

Det følger herudover af de almindelige betingelser for ekspropriation, at ekspropriationen skal være *nødvendig* i forhold til formålet. Inden for lokalplanens arealafgrænsning kan der derfor ikke eksproprieres mere (areal, boliger) end det, der er nødvendigt til projektets realisering. Begrænsningen gælder som udgangspunkt også i de tilfælde, hvor konsekvensen bliver, at det kun er en del af en ejendom, der eksproprieres. Det skaber en række udfordringer i forhold til successiv opstilling af vindmøller, men det kan løses konkret ved at etapeopdele ekspropriationen.

Af de almindelige betingelser følger også, at ekspropriationsformålet skal have en vis *aktualitet* for sig. Ekspropriation med henblik på virkeliggørelse af en vedtaget lokalplan angående opstilling af vindmøller, kan derfor først foretages, når der kan dokumenteres en reel hensigt om og mulighed for snarlig realisering af projektet. Heri ligger bl.a., at der skal være en sandsynlig aftager af arealet. Det er ikke påkrævet, at VVM-tilladelse er givet, blot kommuneplantillæg med tilhørende VVM-redegørelse foreligger.

Udover nødvendighed og aktualitet viser Natur- og Miljøklagenævnets praksis, at en ekspropriation også skal være *forholdsmæssig*. Det betyder, at hvis en kommune ønsker at ekspropriere fra én erhvervsdrivende fx en landmand til fordel for en anden privat erhvervsdrivende fx vindmølleenergiproducenten, kan nævnet i konkrete tilfælde finde, at ekspropriationen ikke er forholdsmæssig eller rimelig i forhold til ejeren (landmanden).

Mulighed for imødegåelse ved frivillig overdragelse

En anden mulighed for at imødegå kravene i vindmøllecirkulæret og vindmøllebekendtgørelsen er at investor indgår en frivillig aftale om overdragelse med grundejeren.

Ved frivillig overdragelse vil et mere proaktivt opkøb kunne sikre en større afstand mellem naboer og vindmøller, såfremt der er ønske herom, da man ikke ved ekspropriation kan skabe større afstand til naboer end forudsat i lovgivningen. Dette skyldes, at de ekspropriationsretlige betingelser gennemgået ovenfor skal overholdes.

Tidspunktet for tilgrundlæggende planlægning og VVM ifht. ekspropriation og frivillig overdragelse
Efter vindmøllecirkulærets § 2, stk. 3 må der ikke planlægges for opstilling af vindmøller nærmere nabobeboelse end 4 gange møllens totalhøjde. I arbejdsgruppen vedrørende vindmøller har

spørgsmålet været rejst, om dette betyder, at der ikke kan udarbejdes og vedtages lokalplan og VVM for et område til brug for opstilling af vindmøller, førend de boliger, der ligger inden for mindsteafstanden fra de planlagte møller, er nedlagt.

Dette kan dels synes at have betydning for kommunernes mulighed for at ekspropriere, idet ekspropriation kun kan foretages til virkeliggørelse af en vedtaget lokalplan, hvis realisering i øvrigt er aktuelt forestående. Ekspropriationen kan derfor ikke foretages, og de berørte boliger dermed ikke nedlægges, før efter et kommuneplantillæg med tilhørende VVM-redegørelse foreligger, og en lokalplan er vedtaget.

Herudover kan fortolkningen tænkes at have betydning ved frivillig overdragelse. En investor har først ved endelig godkendelse af lokalplan og VVM sikkerhed for, at projektet kan gennemføres, og vil derfor i reglen først derefter indgå aftale om overdragelse og bekoste nedrivning af de berørte boliger. Det må derfor antages at påvirke investorernes incitament til at indgå frivillige aftaler om overdragelse negativt, at berørte boliger skal nedlægges, før lokalplan og VVM for et projekt er gennemført.

I forhold til planlægning, er det Naturstyrelsens opfattelse, at vindmøllecirkulærets § 2, stk. 3 alene angår nabobeboelse, som planlægges bibeholdt efter projektets realisering. Der kan således godt planlægges for opstilling af vindmøller nærmere nabobeboelse end mindsteafstanden, såfremt denne nabobeboelse forudsættes nedlagt i planen - hvad enten det skal ske ved ekspropriation, som planen samtidig udgør grundlaget for, eller ved frivillig overdragelse mv.. Den fornødne planlægning kan altså tilvejebringes inden ekspropriationen eller opkøbet som krævet henholdsvis ønsket. Det er en forudsætning, at lokalplanen ikke indeholder de nødvendige landzonetilladelser efter planlovens § 35.

I forhold til VVM, ses vindmøllecirkulærets § 2, stk. 3 ikke at have betydning for, om VVM påbegyndes eller gennemføres, førend berørte boliger er nedlagt. Noget andet er, at manglende forudgående nedlæggelse kan tænkes at have betydning for indholdet af VVM-redegørelsen. Det skal fremgå af redegørelsen, om boligen vil blive eksproprieret eller opkøbt ved frivillig aftale i forbindelse med realiseringen af projektet.

Ved ekspropriation vil VVM-tilladelsen tidligst kunne meddeles ved udløbet af 4 ugers klagefrist, jf. planlovens § 60, stk. 1, efter åstedesforretningens gennemførelse. Beslutningen om ekspropriation kan indbringes for Natur- og Miljøklagenævnet efter planlovens § 58, stk. 1, nr. 2. En klage til nævnet har efter planlovens § 60, stk. 4, har opsættende virkning, medmindre nævnet bestemmer andet. Klage over erstatningens størrelse behandles, jf. planlovens § 50, stk. 1, af taksationsmyndighederne og efter reglerne i lov om offentlige veje.

Ved en forudsætning om frivilligt opkøb i VVM-redegørelsen skal projektejereren have rådighed over boligen. Ved rådighed forstås som det mindste en mellem projektejereren og boligejereren indgået aftale om ret for projektejereren til umiddelbart efter opkøbet af boligen at nedlægge denne.

Særlige skatteforhold ved ekspropriation og frivillig overdragelse i ekspropriationssituationer
Fortjeneste, der er indvundet ved modtagelse af en erstatningssum i anledning af en ekspropriation avancebeskattes ikke, jf. ejendomsavancebeskatningslovens § 11.

Det samme gælder fortjeneste ved salg til en erhverver, der efter formålet med erhvervelsen opfylder betingelserne for at kunne ekspropriere ejendommen.

Ved frivillig overdragelse i "ekspropriationssituationer" er det en betingelse for fritagelse for beskatning, at erhververen efter formålet med erhvervelsen aktuelt opfylder betingelserne for at kunne ekspropriere, og at ekspropriation fremstår som det sandsynlige alternativ til en frivillig overdragelse. Der er ret strenge beviskrav for, at en ekspropriation rent faktisk vil blive gennemført, hvis ikke aftalen bliver indgået.

Derimod er det efter en Højesteretsdom fra 1995 ikke nogen betingelse, at erhververen ifølge den frivillige aftale er netop den myndighed som i givet fald kan foretage ekspropriationen.

Der skal endvidere være en snæver tidsmæssig sammenhæng mellem aftalen og gennemførelsen af projektet, førend avanceskattefriheden kan indtræde. Avancen er således ikke skattefri, hvis der først efter aftaleindgåelsen skal etableres det fornødne plangrundlag for projektets gennemførelse.

Det er endvidere afgørende for skattefriheden, at der rent faktisk sker en ejendomsoverdragelse. Således er f.eks. betaling af et engangsbeløb modtaget som erstatning for placering af vindmøller over en periode på 30 år skattepligtig som lejeindtægt efter statskattelovens § 4, litra b, og ikke skattepligtig efter ejendomsavancebeskatningslovens § 1, stk. 1.

Jordejere og developere kan altså indgå en aftale om erhvervelse af et areal til opstilling af en vindmølle, men hvis ikke myndighederne umiddelbart vil skride til en ekspropriation, hvis aftalen ikke vil blive indgået, er det ikke muligt at modtage købesummen uden avancebeskatning.

Myndighed

Det er kommunalbestyrelsen, der gennem planlægning og landzonesagsbehandling sikrer, at vindmøllecirkulærets bestemmelser overholdes. Der er ikke mulighed for dispensation fra afstandsgrænsen.

Det er også kommunalbestyrelsen, der har mulighed for at gøre indsigelse imod en anmeldelse af vindmøller, hvis der ikke foreligger fyldestgørende dokumentation for, at de kan opføres uden at overskride vindmøllebekendtgørelsens støjregler, og kommunen fører tilsyn med overholdelsen af vindmøllebekendtgørelsen. Kommunalbestyrelsen kan ikke dispensere fra støjreglerne.

Klagemuligheder

Kommunalbestyrelsens afgørelser i henhold til vindmøllecirkulæret kan påklages i det omfang, det er muligt at klage over den tilgrundliggende planlægning og landzonesagsbehandling.

Kommunalbestyrelsens planlægning, under hensyn til vindmøllecirkulærets § 2, stk.3, kan derfor kun påklages for så vidt angår retlige spørgsmål.

Bortset fra eventuelle påbud til vindmølleejere om støjmålinger samt alle afgørelser vedr. kommunalt ejede eller kommunalt drevne vindmøller, kan kommunalbestyrelsens afgørelser i henhold til vindmøllebekendtgørelsen ikke påklages til anden administrativ myndighed. Kommunalbestyrelsens vurdering i henhold til vindmøllebekendtgørelsens § 4 er derfor endelig.

Natura 2000-områder

Baggrund

EU's naturdirektiver – habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet – rummer bestemmelser om, at medlemslandene skal udpege og beskytte særlige områder samt bestemmelser om generel beskyttelse af arter. Direktiverne har som overordnet formål at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper (for de generelt beskyttede arter henvises til særskilt notat). Habitatdirektivet rummer regler til beskyttelse af både habitat- og fuglebeskyttelsesområderne.

Natura 2000-områderne dækker ca. 8,2 % af Danmarks samlede landareal og 17 % af havarealet.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Habitatdirektivets regler om udpegning og beskyttelse af udpegede områder er i på Miljøministeriets lovområder gennemført med bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen) med senere ændringer¹. Bekendtgørelsen udpeger områderne og indeholder i §§ 6-9 bindende retningslinjer for myndighedernes planlægning og behandling af sager indenfor Miljøministeriets lovgivning.

Bekendtgørelsens § 5 indeholder et særligt planlægningsforbud for etablering af vindmøller (klynger, parker og store enkeltvindmøller) inde i områderne, og som kun i særlige tilfælde kan fraviges.

I andre sektorministeriers lovgivning gælder tilsvarende regler om at varetage forpligtelserne efter habitatdirektivet (f.eks. vejloven, havneloven og kystbeskyttelsesloven).

Formålet med loven/bestemmelsen

Formålet med habitatreglerne er at bidrage til at opfylde vores EU-forpligtelser til at beskytte de udpegede Natura 2000-områder.

Betydning for opstilling af vindmøller – muligheder og begrænsninger

Natura 2000-områderne kan have afgørende betydning for, om der kan etableres fysiske anlæg som vindmøller i eller i umiddelbar nærhed af områderne. Hensynet til Natura 2000-områderne vil skulle indgå med stor vægt i arbejdet med at lokalisere vindmøller. Hidtil er Natura 2000-områder i planlægning og administration helt friholdt for etablering af vindmøller.

Alle planer og projekter, der væsentligt kan påvirke Natura 2000-områderne, skal vurderes for deres konsekvenser på de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for at beskytte. Vindmøller af den størrelse, der her er i spil, må forventes at kunne påvirke Natura 2000-områder væsentligt,

¹ Der er udarbejdet en vejledning til bekendtgørelsen:

<http://www.naturstyrelsen.dk/Nyheder/VejledningTilHabitatbkg.htm>

hvis de overvejes placeret i eller i umiddelbar nærhed til områderne, og en konsekvensvurdering vil i disse tilfælde være nødvendig.

Konsekvensvurderingen skal dokumentere, at planen eller projektet ikke skader de arter og naturtyper, som er udpegningsgrundlaget, før den kan gennemføres (omvendt bevisbyrde). Kan skade ikke afvises, kan planen eller projektet ikke vedtages. Det gælder også projekter, som iværksættes uden for, men som kan påvirke ind i områderne. Det skal fremgå af planen/afgørelsen, at der ikke kan ske sådan skade.

Hvis der overvejes at planlægge for vindmøller i Natura 2000-områder, skal der forinden indhentes en planlægningstilladelse.

Den restriktive beskyttelse af habitatområderne kan kun i helt særlige tilfælde fraviges. Betingelserne for at fravige er, at:

- der foreligger bydende nødvendige hensyn til væsentlige samfundsinteresser, herunder af økonomisk eller social art, **og** der ikke findes alternativer.
- der træffes alle de nødvendige kompensationsforanstaltninger for at sikre, at sammenhængen i Natura 2000-netværket bevares.

Overvejelser om fravigelse er først relevant, når der er gennemført de nødvendige vurderinger af evt. påvirkning af Natura 2000-områder. Projekter og planer, der opfylder kravet om at være af væsentlig samfundsinteresse, vil almindeligvis være af national karakter. I en fravigelsessituation skal alle alternativer være vurderet lige ud fra de ovennævnte betingelser.

Myndighed

De myndigheder, der har ansvar for at tillade eller planlægge for vindmøller, har samtidig ansvaret for at administrere i overensstemmelse med habitatreglerne.

Naturstyrelsen er myndighed, når det gælder tilladelser til planlægning, jf. habitatbekendtgørelsens § 10, stk. 5.

I sager om fravigelse af beskyttelsen gælder der en særlig procedure om høring eller orientering af Europa-Kommissionen. Denne høring eller orientering varetages af de statslige myndigheder, i Miljøministeriet af Naturstyrelsen, som skal forelægge evt. sager om fravigelse til udtalelse for Europa-kommissionen (se især habitatbekendtgørelsens § 10).

Klagemulighed

Afgørelser, hvor habitatspørgsmål indgår, kan påklages efter de almindelige regler, som gælder efter den lovgivning, afgørelsen er truffet efter. I forhold til planer og afgørelser om vindmøller indenfor Miljøministeriets lovgivning vil Natur- og Miljøklagenævnet som oftest være myndighed. Klagenævnet tillægger hensynene til EU-forpligtelserne stor vægt.

Der er ikke efter EU-reglerne en formel klageadgang til Europa-Kommissionen. Borgere og organisationer kan henvende sig til Europa-Kommissionen, der på baggrund af en sådan "klage" eller af egen drift, beslutter, om der er basis for at indlede en traktatkrænkelssag mod medlemslandet, fordi projektet vurderes i strid med beskyttelsesbestemmelserne. Kommissionen har flere sager om etablering af vindmøller, herunder i Danmark, til behandling.

Natur- og Vildtreservater

Baggrund

Danmarks lavvandede farvande og beliggenhed på fuglenes nordvesteuropæiske trækruter betyder, at vore kystområder året rundt er tilholdssted for store bestande af rastende fugle. De danske kyster med øer og rev rummer desuden vigtige yngleområder for kystfugle og sæler.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Vildtreservater oprettes ved bekendtgørelse i henhold til jagt- og vildtforvaltningslovens § 33. I vildtreservater kan der være bestemmelser om begrænsning af jagt, færdsel og ophold. Vildtreservater kan oprettes på landjorden, i ferske vande og på fiskeriterritoriet. Der kan således oprettes vildtreservater på private arealer. Der ydes erstatning til private lodsejere, for værdiforringelser p.g.a. begrænsninger.

Fredninger, der er oprettet med hjemmel i Naturbeskyttelseslovens § 51, sker også ved bekendtgørelse. De kan have et bredt formål om bevarelse af landets natur og miljø, d.v.s. de kan indeholde en bredere regulering end vildtreservater. Fredninger ved bekendtgørelse kan ske på statens arealer og på sø- og fiskeriterritoriet. Disse fredninger kaldes i nogle sammenhænge for "naturreservater".

6 reservatbekendtgørelser er udstedt med hjemmel i både jagt- og vildtforvaltningsloven og naturbeskyttelsesloven.

1. november 2011 var der 94 reservater i Danmark. Størrelsen spænder fra nogle få ha for ynglende kystfugle til Vadehavet – til det største på 124.317 ha. Reservaterne omfatter i alt 337.975 ha. 29.676 ha er landarealer, hvoraf Naturstyrelsen ejer 16.432 ha. De fleste reservater (74) ligger i områder af international betydning for vandfugle – Ramsar- eller EF-fuglebeskyttelsesområder.

Betydning for vindmøller – muligheder og begrænsninger

Følgende 9 reservater indeholder forbud mod opstilling af master, vindmøller og lignende:

Reservat	Areal marin/ha	Areal land/ha	Areal fersk/ha	Areal i alt/ha	Bekendtgørelse af
Ertholmene	1.221	35	0	1.256	20-11-1984
Vadehavet*	113.538	10.518	251	124.317	20-11-2006
Hirsholmene	2.397	45	0	2.443	29-06-1995
Agger Tange	876	477	587	1.940	20-04-1996
Harboøre Tange m.v.	821	840	494	2.155	16-08-2006
Agerø og Skibsted Fjord	5.656	0	0	5.657	20-11-2006
Stavns Fjord*	14.932	237	5	15.174	31-05-1999
Horsens Nørrestrand	127	0	0	127	12-11-1982

Ringkøbing Fjord	27.962	912	77	28.951	20-11-2006
------------------	--------	-----	----	--------	------------

* Kun forbud mod opstilling af vindmøller på søterritoriet

I de øvrige reservater skal det konkret vurderes, om opstilling af vindmøller er foreneligt med formålet med reservatet og andre beskyttelseshensyn, og selvom bekendtgørelse ikke har et direkte forbud mod opstilling af vindmøller, kan opstilling heraf dog godt være i strid med reservatets formålsbestemmelse. Effekten af opstilling af vindmøller skal undersøges i forhold til reservatets funktion i forbindelse med VVM - proceduren.

Myndighed

Naturstyrelsen kan give tilladelse til mindre betydende fravigelser fra reservatbestemmelserne. Naturstyrelsen har i svar til Energistyrelsen af 1. februar 2011, j.nr. NST-353-00009, med baggrund i en ansøgning om opstillingen af vindmøller i Ringkøbing Fjord Natur- og Vildtreservat vurderet, at opstilling af 18 mere end 200 m høje møller ikke er en "mindre betydende fravigelse" af reservatbekendtgørelsens forbud mod at opstille vindmøller i reservatet.

Miljøministeriet meddelte i brev af 27. juni 2002, j. nr. 353-0001, dispensation til opstilling af en vindmølle i yderkanten af reservatet på Harboøre Tange mv. og en vindmølle på reservatgrænsen.

Klagemulighed

Naturstyrelsens afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed.

EU-artsbeskyttelse, herunder de såkaldte bilag IV-arter

Baggrund

EU's naturdirektiver – habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet – rummer bestemmelser om, at medlemslandene skal udpege og beskytte særlige områder samt bestemmelser om generel beskyttelse af arter. De generelle beskyttelsesregler for arter gælder overalt og ikke kun i de særligt udpegede områder. For arter, der er udpegningsgrundlag i de særligt beskyttede områder – Natura 2000-områderne - henvises til særskilt notat.

Fuglebeskyttelsesdirektivet indeholder bl.a. generelle bestemmelser om, at alle vilde fugle ikke må forstyrres eller dræbes (bortset fra jagtbare arter) forsætligt, og at deres reder ikke forsætligt må ødelægges.

Habitatdirektivet indeholder tilsvarende bestemmelser for arter, som fremgår af direktivets bilag IV. I forhold til etablering af vindmøller har især flagermus relevans. Direktivet indeholder endvidere en særlig bestemmelse om, at yngle- eller rasteområder for bilag IV-arterne ikke må beskadiges.

<http://naturvardsverket.epipro.se/en/Start/Om-Naturvardsverket/Vara-publikationer/ISBN1/6400/978-91-620-6467-9/>

Lovgivningsmæssigt grundlag

Habitatbekendtgørelsen¹ indeholder regler om, myndigheder, der administrerer lovgivning indenfor Miljøministeriets lovområde, skal varetage hensynet til bilag IV-arternes yngle- eller rasteområder, jf. bekendtgørelsens § 11. Det skal fremgå af planen/afgørelsen, at yngle- eller rasteområder ikke beskadiges. Der gælder tilsvarende regler på andre sektorministeriers lovområder (eks. vejloven og kystbeskyttelsesloven) i de tilfælde, hvor der skal træffes afgørelse efter denne lovgivning.

Skulle der undtagelsesvist være situationer, hvor etablering af vindmøller ikke kræver forudgående tilladelse eller planlægning, som er omfattet af reglerne i habitatbekendtgørelsen, f.eks. ved udnyttelse af allerede givne planer eller tilladelser, gælder der efter naturbeskyttelseslovens § 29 a og jagt- og vildtforvaltningslovens § 6 a et generelt forbud mod at ødelægge eller beskadige bilag IV-arters yngle- eller rasteområder, som skal respekteres, hvis hensynene ikke er varetaget i en forudgående myndighedsbehandling, jf. naturbeskyttelseslovens § 65, stk. 7.

Reglerne om beskyttelse af bilag IV-arter mod drab og forsætlige forstyrrelser fremgår af naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 1, og jagt- og vildtforvaltningslovens § 3 og § 7, stk. 1.

Reglerne om beskyttelse af fugles reder fremgår af jagt- og vildtforvaltningslovens § 6 a, stk. 2, og forbud mod forsætlige forstyrrelser af fugle med skadelig virkning for arten eller bestanden fremgår af, lovens § 7, stk. 2.

¹ Bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (habitatbekendtgørelsen) med senere ændringer. Der er udarbejdet en vejledning til bekendtgørelsen: <http://www.naturstyrelsen.dk/Nyheder/VejledningTilHabitatbkg.htm>

Formålet med bestemmelserne

Reglerne gennemfører EU-forpligtelser i forhold til at beskytte vilde fugle og de såkaldte bilag IV-arter.

Betydning for opstilling af vindmøller - muligheder og begrænsninger

Da beskyttelsesbestemmelserne er generelle og ikke kun vedrører særligt udpegede områder, kan hensynene til fugle og til bilag IV-arter have betydning i forhold til vindmølle-sager over hele landet.

For bilag IV-arters yngle- eller rasteområder gælder, at der ikke kan vedtages planer eller gives tilladelser, herunder til vindmøller, hvis det kan beskadige yngle- eller rasteområderne.

Det skal i den sammenhæng sikres, at en fortsat samlet økologisk funktion i et yngle- eller rasteområde for en bestand af en art opretholdes. Dette indebærer en vis fleksibilitet i administrationen, da det kan være acceptabelt at nedlægge/beskadige en lokalitet, hvis dette modsvares af forbedringer et andet sted i samme økologiske netværk for den samme bestand. Funktionen af området skal dog opretholdes på minimum samme niveau som før, og der må ikke være andre hensyn, der taler imod. Der er meget begrænset mulighed for at fravige beskyttelsen, jf. habitatbekendtgørelsens § 12.

VVM-redegørelser m.v. skal indeholde en vurdering af, om faunaen kan blive påvirket. Dermed vil det også blive vurderet, om der ved tilladelse til etablering af vindmøller kan varetages de hensyn, der ligger bag bestemmelserne om at beskytte fugle og bilag IV-arter mod forsætlige forstyrrelser og drab, herunder at der ikke sker skade på bestande af arterne.

I rapporten "Vindkraftens effekt på fågler och fläddermöss", nov. 2011, sammenfatter det svenske Naturvårdsverket den hidtidige forskning på området i Europa og USA.²

Flagermus i administration og planlægning vil indgå i den kommende forvaltningsplan for flagermusarter i Danmark, som udarbejdes i medfør af Lov om ændring af lov om naturbeskyttelse og Lov om jagt- og vildtforvaltning.

Myndighed

Den eller de myndigheder, der har ansvar for at tillade eller planlægge for vindmøller, har samtidig ansvaret for at administrere hensynet til bilag IV-arters yngle- eller rasteområder i overensstemmelse med habitatreglerne, jf. habitatbekendtgørelsens 11.

Ved en evt. overvejelse om at fravige beskyttelsen af bilag IV-arter skal myndigheden forud for evt. afgørelse høre Naturstyrelsen, jf. habitatbekendtgørelsens § 12.

VVM-myndigheden vil i sin vurdering skulle vurdere den evt. generelle påvirkning af faunaen, herunder om evt. drab og forstyrrelser kan skade bestande af fugle eller bilag IV-arter.

Naturstyrelsen er myndighed for naturbeskyttelseslovens § 29 a og jagt- og vildtforvaltningslovens § 3, § 6 a og § 7.

Klagemulighed

Natur- og Miljøklagenævnet er klagemyndighed i de fleste af de sager, der er omfattet af habitatbekendtgørelsen.

² (<http://naturvardsverket.epipro.se/en/Start/Om-Naturvardsverket/Vara-publikationer/ISBN1/6400/978-91-620-6467-9/>)

Naturplanlægning og
biodiversitet
J.nr. NST-103-00050
Ref. suwor
Brugt på mødet den 13.
december 2011
Revideret 1. februar 2012

Skovloven

Baggrund

Lovgiver har helt tilbage fra skovforordningen af 1805 ønsket at friholde skovene fra byggeri og andre skovfremmede elementer, som fra mange sider ønskes placeret i skov. Beskyttelsens omfang og beskyttelseshensynene har udviklet sig med tiden, fra i starten at have været træproduktionen og siden også de mange andre interesser i skov, såsom rekreative interesser, biologisk mangfoldighed, hensyn til landskab, miljøbeskyttelse m.v.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Ifølge skovlovens § 11, stk.1 må der på fredskovspligtige arealer ikke opføres bygninger, etableres anlæg eller gennemføres terrænændringer. Forbuddet gælder ikke for bygninger m.v., som er nødvendige for skovdriften og for bygninger, der særligt tilgodeser børns og unges friluftsliv. Når særlige grunde taler for det, kan der dispenseres fra forbuddet, jf. skovlovens § 38 og stilles vilkår, jf. § 39.

Langt den største del (ca. 85 %) af de danske private skove og alle offentlige skove er fredskovspligtige og dermed underlagt skovlovens forbud mod byggeri m.v. Som udgangspunkt skal der være skov på fredskovspligtige arealer. Disse kan dog også rumme marker og åbne naturarealer som heder, enge mv. som regel i tilknytning til skov. Fredskovspligten er registreret i matriklen.

Formålet med loven/bestemmelsen

Skovloven fra 2004 har til formål at bevare og værne landets skove og at forøge skovarealet. Loven har også til formål at fremme bæredygtig drift af landets skove. Dette indebærer, at det tilstræbes, jf. skovlovens § 1, at fremme opbygningen af robuste skove, sikre skovens produktion, bevare og øge skovenes biologiske mangfoldighed og sikre, at hensynet til landskab, naturhistorie, kulturhistorie, miljøbeskyttelse og friluftsliv kan tilgodeses.

Forbud mod byggeri og anlæg blev eksplicit indsat i skovloven fra 1989, men domstolene indfortolkede allerede tidligere dette i fredskovsbegrebet. Formålet har hele tiden været at bestemme, at der ikke må være bygninger eller anlæg i fredskov, udover dem, der er nødvendige for skovdriften. Med skovloven fra 2004 blev der dog åbnet for byggeri, der tilgodeser børns og unges friluftsliv.

Betydning for opstilling af vindmøller - muligheder og begrænsninger

Det fremgår af bemærkningerne til skovloven fra 2004, at praksis for dispensation fra forbuddet mod byggeri og anlæg er restriktiv. Dispensation gives kun, hvis det ansøgte ikke kan placeres andre steder end i fredskov, og hvis de samfundsmæssige hensyn, der er forbundet med byggeriet eller anlægget er vigtigere end hensynet til at bevare fredskoven. Ved samfundsmæssige hensyn tænkes ifølge bemærkningerne til skovloven bl.a. på etablering af vejanlæg og ledningsanlæg til forsyning med el, gas og vand.

For så vidt angår dispensation til vindmøller administrerer styrelsen bestemmelsen i overensstemmelse med skovlovsvejledning, som i bilag 3 - på baggrund af politiske overvejelser i 1997 - præciserer, at der ikke gælder særlige regler for vindmøller. Praksis er således den samme for vindmøller som for andet byggeri og anlæg.

Skovloven indeholder i § 6 en bemyndigelse til i særlige tilfælde at ophæve fredskovspligten på et areal, som ønskes anvendt til andet formål. Tilladelse til ophævelse gives imidlertid efter samme restriktive praksis som dispensation til byggeri og anlæg. Om der konkret skal gives en dispensation eller om fredskovspligten skal ophæves, beror på en vurdering af, om arealet fremover skal anvendes efter lovens formål.

Myndighed

Naturstyrelsen kan dispensere fra forbuddet mod byggeri og anlæg.

Klagemulighed

Naturstyrelsens afgørelser kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Af afgørelser kan nævnes:

1) Naturklagenævnet stadfæstede d. 12. januar 1998, j.nr. 97-51/UL- 0002 MIM, afslag på ansøgning om opstilling af 3–4 stk. 600 kW vindmøller i en fredskovspligtig plantage. Nævnet lagde vægt på, "at der ikke er tungtvejende grunde, der taler for en placering inden for det fredskovspligtige område i strid med lovens hovedregel".

2) I afgørelse af 14. april 2003, j.nr. 03-51/ FU-0001, stadfæstede Naturklagenævnet et afslag på opstilling af 5 møller på fredskovspligtigt areal, som skulle være del af en vindmøllepark på 25 møller. Nævnet lagde vægt på, at afslaget var i overensstemmelse med den restriktive praksis.

3) Et afslag fra Naturstyrelsen i 2010 på opstilling af 4 møller med en højde på 120 – 145 meter i en skov på Mors blev den 1. september 2011, j.nr. NMK-61-00011, ved en flertalsafgørelse ændret til en dispensation af Natur- og Miljøklagenævnet. Nævnets flertal på 7 ud af 10 medlemmer udtalte, at der ved afvejning af, om der undtagelsesvist skulle gives tilladelse til opstillinger af vindmøller i fredskov burde lægges vægt på, at det vindmølleprojekt, som kommunen har planlagt for, var i fuld overensstemmelse med Folketingets og regeringens energipolitiske målsætninger og herpå baserede henstillinger til kommunerne. Kommunen havde godtgjort, at der på Mors (i kommunen) ikke fandtes alternative placeringsmuligheder for det ønskede projekt. Endvidere lagde flertallet vægt på, at skovens rekreative værdi var meget begrænset. Mindretallet stemte for at stadfæste Naturstyrelsens afslag.

Naturfredning

Baggrund

Fredning har siden 1917 været et centralt element i naturbeskyttelsen i Danmark og er det ældste og mest vidtgående instrument til beskyttelse af natur og landskaber. I dag er ca. 5 % af landets landareal fredet. Hensigten med fredningsinstrumentet er at give en permanent sikring af de fredningsværdier, som er til stede eller tilvejebringes i et område.

Lovgivningsmæssigt grundlag

I medfør af naturbeskyttelseslovens (NBL) kapitel 6 kan landarealer og ferske vande fredes m. h. p. varetagelse af formålene nævnt i NBL § 1. I forbindelse med fredning af landarealer kan også tilgrænsende lavvandede dele af søterritoriet inddrages under fredningen.

For det tab, som en fredning påfører en ejer, bruger eller indehaver af en anden rettighed over en fredet ejendom, ydes der en engangsstatning ved fredningens gennemførelse.

Formålet med loven/bestemmelsen

Fredningsbestemmelsernes indhold vil variere fra fredning til fredning bl.a. på grund af forskelle i de formål, der søges varetaget med fredningen. Fredninger kan gennemføres til at varetage alle naturbeskyttelseslovens formål, dvs. beskyttelse af vilde dyr og planter og deres levesteder samt landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier, ligesom en fredning kan fastsætte bestemmelser om forbedring og genopretning af naturen. Fredninger kan også regulere adgangen til at færdes i naturen. Endeligt kan fredninger anvendes til helt eller delvist at begrænse ejere, brugere og rettighedshavers råderet over en ejendom.

En fredning har ekspropriationslignende karakter, da den indeholder hel eller delvis afståelse af rettigheder til de omfattede ejendomme.

Betydning for opstilling af vindmøller - muligheder og begrænsninger

Der kan ikke etableres vindmøller inden for et fredet område, hvis opførelse af sådanne anlæg er i strid med fredningsbestemmelserne. Fredningsnævn kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelser, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål. Praksis er restriktiv. Landskabelige formål indgår som oftest i fredningsformålene, og vindmøller vil normalt stride imod dette hensyn.

Opstilling af vindmøller i et fredet område, hvor opstilling vil være i strid med fredningens formål, kan kun muligøres, hvis der gennemføres en ny fredningssag, som åbner mulighed for opstilling af vindmøller.

En sådan ny fredning vil dog i praksis kun blive gennemført, hvis fredningsmyndighederne konkret vurderer, at der er tale om overordnede samfundsmæssige formål, som vejer tungere end hensynet til formålet med den oprindelige fredning.

Myndighed

Fredningssager kan alene rejses af kommunalbestyrelsen, af Danmarks Naturfredningsforening eller af miljøministeren. Fredningsnævnene, som er uafhængige, domstolslignende organer, træffer beslutning om gennemførelse af en fredning eller dispensation fra en fredning, og fastsætter erstatning til ejere, brugere og andre indehavere af rettigheder over de fredede ejendomme for det tab, som fredningen påfører dem.

Endvidere kan Miljøministeren ved bekendtgørelse gennemføre fredninger på statsejede arealer.

Klagemulighed

Natur- og Miljøklagenævnet afgør klager over fredningsnævns afgørelser, og skal altid behandle sager om nye fredninger, hvor der tilkendes fredningserstatninger på mere end 500.000 kr.

Naturbeskyttelseslovens § 3

Baggrund

Siden i begyndelsen af 1800-tallet og forstærket af landbrugets stadigt stigende mekanisering og effektivisering er der sket en betydelig reduktion af de udyrkede eller ekstensivt udnyttede naturarealer. De første bestemmelser om bevaring af særlige naturtyper kom i 1972 og er siden udvidet for såvel antal naturtyper, størrelsen af arealer, som er omfattet, samt karakteren af restriktioner. Principperne for de nuværende regler blev fastsat i 1992 som et bidrag til en væsentlig styrkelse af beskyttelsen af de tilbageværende egentlige naturområder i Danmark samt som led i opfyldelse af de målsætninger m.v., som fremgår af forskellige internationale naturbeskyttelsesinstrumenter, Danmark har tiltrådt.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Naturbeskyttelseslovens § 3 blev ved lov nr. 9/1992 ændret til en egentlig forbudsordning, dog med mulighed for at kommunalbestyrelsen kan meddele dispensation i særlige tilfælde, jf. naturbeskyttelsesloven § 65, stk. 3.

Naturbeskyttelseslovens § 3 fastsætter, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af 1) naturlige søer, hvis areal er på over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der af miljøministeren efter indstilling fra kommunalbestyrelsen er udpeget som beskyttede, 2) heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe samt ferske enge og biologiske overdrev, når sådanne naturtyper enkeltvis, tilsammen eller i forbindelse med de søer, der er nævnt i stk. 1, er større end 2.500 m² i sammenhængende areal eller 3) moser og lignende, der er mindre end 2.500 m², når de ligger i forbindelse med en sø eller et vandløb, jf. foran.

Beskyttelsen sker som erstatningsfri regulering overfor lodsejerne.

Formålet med loven/bestemmelsen

Formålet er generel beskyttelse af en række naturtyper mod ændringer i deres naturtilstand, når de opfylder lovens definitioner om areal og naturindhold. De beskyttede vandløb er udpegede på kort. Omkring 9,5 % af Danmarks areal er beskyttet på denne måde.

Beskyttelsen er umiddelbar og forudsætter ikke, at et areal er registreret som beskyttet. Naturstyrelsen gennemfører i perioden 2011-2014 en opdatering af den landsdækkende vejledende registrering af de beskyttede naturtyper. Registreringerne foregår kommunevist og vil blive gjort offentligt tilgængelige på Miljøportalen, hvor naturtyperne er vejledende registreret.

Betydning for opstilling af vindmøller - muligheder og begrænsninger

Det fremgår af lovbemærkningerne til lovforslaget til lov nr. 9/1992 om naturbeskyttelse, at det ved administrationen af § 3 er forudsat, at der skal foreligge særlige omstændigheder, før der kan gives tilladelse til foranstaltninger, som ændrer tilstanden i de beskyttede naturtyper, når ændringerne er væsentlige eller i modstrid med ønsket om at opretholde de pågældende naturtyper som sådanne,

idet reglerne er et udtryk for en generel samfundsmæssig interesse i, at de beskyttede naturtyper opretholdes.

Det er ikke nok, at der er påvist en væsentlig jordbrugs- eller anden økonomisk eller rekreativ interesse i, at et indgreb kan finde sted. For at et indgreb i områdets tilstand eventuelt kan accepteres, må der tillige enten være tale om et område, som ud fra naturbeskyttelseshensyn vurderes som uden særlig interesse, eller om et indgreb, der i sig selv ikke skønnes at medføre nogen afgørende forrykning af tilstanden i området.

Det fremgår af lovbemærkningerne til lov. nr. 9/1992, at specielle samfundsmæssige, herunder især nationale interesser, fx alternative energiformer såsom vindmøller, i den konkrete sag vil kunne medføre en forskydning af den vægt, der tillægges de naturbeskyttelsesmæssige hensyn, som bestemmelsen tilsigter at varetage.

Hvis det er nødvendigt at dispensere til ændringer i tilstanden i § 3-områder, er det normalt en forudsætning, at der fastsættes vilkår om kompenserende foranstaltninger som erstatningspleje eller etablering af erstatningsbiotoper.

Der er ingen begrænsninger for de vilkår, som kan stilles i forbindelse med en dispensation, så længe vilkårene ligger inden for rammerne af naturbeskyttelseslovens formål og ikke er mere vidtgående end påkrævet.

Kommunerne har tilsynet med overholdelsen af § 3 og kan give dispensation, jf. naturbeskyttelsesloven § 65, stk. 3 og 73, stk. 1.

Myndighed

Kommunen kan give dispensation til at ændre tilstanden af et beskyttet naturareal.

Klagemulighed

Natur- og Miljøklagenævnet kan omgøre kommunernes afgørelser. Nævnet har oplyst, at der ikke har været indbragt sager for nævnet vedrørende klage over dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 til opsætning af vindmøller.

Klitfredning og strandbeskyttelseslinjen - naturbeskyttelseslovens §§ 8 og 15

Baggrund

Danmarks kyster er en af landets største ressourcer landskabeligt, erhvervs- og turistmæssigt og rekreativt. Sikringen af disse værdier er af væsentlig national interesse og er sket gennem lovgivningen i en meget lang årrække.

Mange af landets kystområder og gode landbrugsjorder blev i tidligere tider ødelagt af sandflugt, især langs den jyske vestkyst. Med sandflugtslovgivning, bl.a. loven fra 1867 og senere sandflugtsloven fra 1961, gennemførtes dæmpning af flyvesandet, f.eks. ved etablering af skove og sandflugtsplantager og forbud mod forskellige aktiviteter. Med naturfredningsloven fra 1937 indførtes en 100 m bred beskyttelseszone (strandbeskyttelseslinjen) med forbud mod bebyggelse mv. Baggrunden var stigende ønsker om bebyggelse i kystområderne og samtidig behov for sikring af landskabs- og naturværdier og befolkningens friluftsmuligheder. 100 m zonen er siden udvidet, og beskyttelsens indhold er skærpet i lovgivningen.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Efter naturbeskyttelsesloven må der ikke foretages ændring i tilstanden af de arealer, der er omfattet af klitfredning (§ 8) og strandbeskyttelse (§ 15). Der må bl.a. ikke opføres bebyggelse mv., herunder vindmøller, etableres hegn, beplantning og terrænændringer mv., og der må ikke foretages udstykning, matrikulering eller arealoverførsel, hvorved der fastlægges skel.

Lovens forbud omfatter strandbredden og som hovedregel 300 m bag strandbredden, dog 100 m ved sommerhusområder. Klitfredningszonen kan være noget bredere, og der kan være ældre klitfredede områder længere fra kysten. Beskyttelseslinjerne ligger fast og er registreret i matrikelregisteret og noteret i tingbogen på de enkelte ejendomme. Beskyttelseslinjen kan være fastlagt nærmere kysten på en række strækninger, hvor der er bymæssig bebyggelse.

Formålet med loven/bestemmelsen

Klitfrednings- og strandbeskyttelseslinjen skal sikre bevarelsen af de åbne kyster og en generel friholdelse af kystområderne for indgreb, der ændrer den nuværende tilstand og anvendelse. Hermed varetages landskabelige, biologiske og rekreative hensyn. Klitfredningen skal også sikre, at der ikke opstår sandflugt, og der tillades ikke aktiviteter, der medvirker til at ødelægge vegetationen med risiko for øget sandflugt. De danske kyster er i deres helhed omfattet af enten § 8 eller § 15 svarende til ca. 3,6 % af landarealet.

Betydning for opstilling af vindmøller - muligheder og begrænsninger

Forbuddene administreres særdeles restriktivt og kan ifølge loven kun fraviges i særlige tilfælde. I bemærkningerne til ændringen af naturbeskyttelsesloven i 1994, hvor 100 m beskyttelseslinjen blev udvidet til 300 m, nævnes, at "*Placering af vindmøller inden for linjerne vil kun undtagelsesvist kunne finde sted og kun i tilknytning til havneanlæg, større tekniske anlæg eller i visse tilfælde inden for dæmningskyster.*"

Mere generelt fremgår det af lovbemærkningerne, at *"På små øer forudsættes den udvidede strandbeskyttelseslinje administreret mere liberalt, når forholdene kræver det, således som det også er tilfældet i dag for landzoneadministrationen efter planloven"*.

Myndighed

Naturstyrelsen kan give dispensation.

Af afgørelser kan nævnes:

- 1) Miljøcenter Århus gav i afgørelse af 15. marts 2008, j.nr. AAR-403-01766, dispensation til udskiftning af et stort antal gamle møller med færre nye store inden for strandbeskyttelseslinjen på Nørrekær Enge i Ålborg Kommune, da det vurderedes som en samlet landskabelig forbedring ved placeringen inden for strandbeskyttelseslinjen.
- 2) Miljøcenter Roskilde har inden for strandbeskyttelseslinjen ved Kappel, Lolland, dispenseret til opstilling af 5 forsøgsvindmøller (ud af 7 møller), som erstatning for 24 møller, der nedtages. Denne sag er påklaget til Natur- og Miljøklagenævnet.
- 3) I et enkelt tilfælde (Endelave) er der af Miljøcenter Århus i afgørelse af 11. august 2010, j. nr. AAR-410-00564, dispenseret til en ny vindmølle som erstatning for 3 ældre under hensyn til, at der var en gældende lokalplan før 300 m strandbeskyttelseslinjens ikrafttræden.

Klagemulighed

Natur- og Miljøklagenævnet afgør klager over dispensationsafgørelser.

Af klagenævnsafgørelser kan nævnes:

- 1) Naturklagenævnet stadfæstede i afgørelse af 15. maj 2007, j.nr. NKN-33-01071, (MAD 2007.990) i 2007 Århus Amts tilladelse til opstilling af 2 vindmøller på arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens §§ 15 og 17 om skovbyggelinjen og strandbeskyttelseslinjen. Møllerne var en del af en møllepark på 10 møller, der erstattede et større antal ældre møller. Nævnet tilsluttede sig, at de to møller ikke ville ændre væsentligt på vindmølleparkens samlede påvirkning af det omgivende landskab, og at der ikke var landskabelige forhold, der talte imod en dispensation.
- 2) Natur- og Miljøklagenævnet stadfæstede i afgørelse af 5. juli 2011, j.nr. NKN-500-00051 (tidl. NKN-1321-00667) Naturstyrelsens dispensation til opstilling af tre 100 m store vindmøller på Ærø under henvisning til, at de nye møller nær eksisterende møller vil medvirke til, at der opnås en æstetisk sammenhæng mellem møllegrupper og landskab, og at en række andre møller nedtages. Endelig at formålet med møllerne repræsenterer en sådan samfundsmæssig interesse i vedvarende energiforsyning, at den restriktive praksis i dette særlige tilfælde kunne fraviges.

Bygge- og beskyttelseslinjer for søer, vandløb, skove, fortidsminder og kirker - naturbeskyttelseslovens § 16 (sø- og åbeskyttelseslinjen), § 17 (skovbyggelinjen), § 18 (fortidsmindelinjen) og § 19 (kirkebyggelinjen)

Baggrund

Det danske landskab har udover kysterne en række markante landskabselementer, som f.eks. skove, vandløb, søer og fortidsminder, som har en betydelig og nogle steder afgørende betydning for oplevelsen af landskabet. Disse landskabsværdier er derfor sikret i lovgivningen. Bestemmelserne om beskyttelse af disse landskabselementer har været i lovgivningen gennem mange år, dvs. skovbyggelinjen fra 1937, fortidsmindelinjen og sø- og åbeskyttelseslinjen fra 1961 og kirkebyggelinjen fra 1983.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Efter naturbeskyttelsesloven (nbl) må der ikke

- placeres bebyggelse, campingvogne og lignende eller foretages beplantning eller ændringer i terrænet inden for en afstand af 150 m fra søer med en vandflade på mindst 3 ha og de vandløb, der er registreret med en beskyttelseslinje i henhold til den tidligere lovgivning (nbl § 16),
- placeres bebyggelse, campingvogne og lignende inden for en afstand af 300 m fra skove. For privatejede skove gælder dette kun, hvis skovarealet udgør mindst 20 ha sammenhængende skov (nbl § 17),
- foretages ændring i tilstanden af arealet inden for 100 m fra fortidsminder, der er beskyttet efter bestemmelserne i museumsloven. Der må ikke etableres hegn, placeres campingvogne og lignende. (nbl § 18), eller
- opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m inden for en afstand af 300 m fra en kirke, medmindre kirken er omgivet af bymæssig bebyggelse i hele beskyttelseszonen (nbl § 19).

Formålet med loven/bestemmelserne

Formålet med sø- åbeskyttelseslinjen er at sikre søer og åer som værdifulde landskabselementer og som levesteder og spredningskorridorer for plante- og dyreliv. Formålet med skovbyggelinjen er at sikre skovens værdi som landskabselementer og opretholde skovbrynene som værdifulde levesteder for plante- og dyrelivet. Formålet med fortidsmindelinjen er at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer og bl.a. sikre den generelle betydning af fortidsminderne i landskabsbilledet, dvs. indsyn til og udsyn fra fortidsminderne og samtidig sikre de arkæologiske lag i området omkring fortidsminderne. Kirkebyggelinjen skal beskytte kirker, der ligger mere eller mindre åbent i landskabet, mod at der opføres bebyggelse over 8,5 m, der virker skæmmende på kirken.

Betydning for opstilling af vindmøller - muligheder og begrænsninger

Byggelinjerne er alle forbudsbestemmelser. Vindmøller er ikke omfattet af de undtagelser fra forbuddene, som fremgår af naturbeskyttelsesloven, fx genplantning, havneanlæg, driftsbygninger m.fl.

Forbudsbestemmelserne mod fx at opføre bebyggelser (sø- og åbeskyttelseslinjen, kirkebyggelinjen samt skovbyggelinjen), ændre terræn (sø- og åbeskyttelseslinjen) samt ændre tilstanden (fortidsmindelinjen) indebærer derfor også et forbud mod at opføre vindmøller indenfor byggelinjerne.

Dispensationspraksis, herunder Natur- og Miljøklagenævnets praksis, er restriktiv, navnlig for sø- og åbeskyttelseslinjen og for fortidsmindelinjen. En restriktiv administration er forudsat i lovgivningen og fremgår bl.a. af bemærkningerne til naturbeskyttelsesloven i 1992, hvor det for sø- og åbeskyttelseslinjen fremgår, at "der ikke er tilsigtet nogen realitetsændring" af den hidtidige restriktive praksis, og for kirkebyggelinjen nævnes, at den praksis, der hidtil har været fulgt, har været meget restriktiv, at "denne restriktive praksis opretholdes."

For sø- og åbeskyttelseslinjens vedkommende vil omgivelsernes karakter, herunder en sø eller ådals åbne eller uberørte omgivelser, i sagens natur betyde en forholdsvis restriktiv praksis bl.a. for byggeri. Fsva. fortidsmindelinjen er i loven endvidere anført, at forbuddet kun kan fraviges i særlige tilfælde (nbl § 65, stk. 3). En væsentlig del af formålet med bestemmelsen er at bevare fortidsminderne som fremtrædende elementer i landskabsbilledet, og vindmøller kan kun i helt særlige tilfælde forventes tilladt mindre end 100 m fra et fortidsminde.

Myndighed

Kommunerne kan give dispensation fra byggelinjerne. Naturstyrelsen har ikke nogen opgørelse over kommunernes afgørelser om dispensation fra bestemmelserne til opstilling af vindmøller.

Naturstyrelsen kan træffe afgørelse om reduktion af bygge- og beskyttelseslinjer (nbl § 69), hvis der dermed opnås en administrativ lettelse. Dette bruges i forbindelse med lokalplanlægning om f.eks. byudvikling med et større antal byggerier, hvor flere afgørelser om dispensation erstattes af én afgørelse, en ophævelse (reduktion).

Klagemulighed

Natur- og Miljøklagenævnet afgør klager over dispensationsafgørelser.

Økonomi, drift og
arealforvaltning
J.nr. NST-103-00050
Ref. Kra/somah/amm/mik
Brugt på mødet den 24.
januar 2012
Revideret 20. april 2012 og
22. maj 2012

Lavbundsarealer, herunder vådområder

Baggrund

Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer for potentielle lavbundsarealer, herunder beliggenheden af lavbundsarealer, der kan genoprettes som vådområder. Formålet med udpegningen af lavbundsarealer er ifølge Oversigten over statslige interesser i kommuneplanlægningen, 2013, bl.a. at reservere dem til fremtidige naturområder og til initiativer, der forbedrer vandmiljøet. Genopretningen af vådområder på lavbundsarealer er et af de redskaber, der skal anvendes for at opnå et vandmiljø med god kvalitet og forbedre biodiversiteten.

Med Grøn Vækst-aftalen er det besluttet, at der i perioden 2010-2015 skal etableres op til 10.000 ha vådområder samt 1.500 ha vådområder i ådale med det formål at reducere udvaskningen af kvælstof og fosfor til sårbare fjorde, kyster og søer. Vådområdeindsatsen skal gennemføres af kommunerne, og der er på den baggrund etableret en tilskudsordning, der administreres af Naturstyrelsen i samarbejde med NaturErhvervstyrelsen med størst mulig refusion fra EU's landdistriktsprogram. Med finanslov 2012 er der igangsat en supplerende vådområdeindsats, hvor Naturstyrelsen gennemfører projekterne. Indsatsen skal bidrage med en kvælstoffjernelse på i alt 181 tons/år og kan skabe op til 1.600 ha nye vådområder. Vådområdeindsatsen bidrager til Grøn Vækst-aftalens målsætning om at etablere 75.000 ha ny natur.

Udpegnings af et potentielt kombineret vindmølle- og vådområde vil kræve, at der er taget stilling til en række naturmæssige- og tekniske problemstillinger i forbindelse med udnyttelse af områdets vindressourcer og samtidig med ønsket om at oversvømme arealet. Endvidere skal de øvrige landskabs- og naturbeskyttelsesinteresser, der gælder for arealet, iagttages.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Det lovmæssige grundlag for opstilling af vindmøller i lavbundsarealer, herunder vådområder findes dels i planloven, dels i naturbeskyttelsesloven.

1. Planloven

Kommunerne skal ifølge planloven udarbejde retningslinjer i kommuneplanen for lavbundsarealer, herunder beliggenheden af lavbundsarealer, der kan genoprettes som vådområder, jf. planlovens § 11a nr. 12.

I cirkulære om regionplanlægning og landzoneadministration for lavbundsarealer der er potentielt egnede som vådområder (132 af 15/07 1998), og tilhørende vejledning (133 af 15/07 1998) er det fastlagt, at der ikke må gives tilladelse til byggeri og anlæg m.v., herunder vindmøller, som kan forhindre, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes.

Landzonemyndigheden vurderer i de aktuelle tilfælde, hvorvidt konkrete bygge- og anlægsarbejder vil kunne forhindre, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes, og dermed er omfattet af bestemmelsen.

Oversigten over statslige interesser i kommuneplanlægningen, 2013, fremsætter bestemmelser om, at

- retningslinjer for lavbundsarealer, herunder lavbundsarealer, der kan genoprettes til vådområder, skal medvirke til at sikre, at målene om en reduktion af kvælstof og fosfor gennem nye vådområder og ådalsprojekter indfries
- der ikke meddeles landzonetilladelse til byggeri og anlæg m.v., som kan forhindre, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes i lavbundsarealer, der er udpeget som potentielt egnede til genopretning af vådområder
- der ved revurdering af udpegnings af lavbundsarealer skal tages højde for, at planlægning skal sikre og udbygge sammenhængende natur og vandmiljø
- ved en revurdering af lavbundsarealer, som kan genoprettes som vådområder, skal kommunerne sikre, at udpegningen størrelsesmæssigt svarer til den hidtidige udpegnings."

2. Naturbeskyttelsesloven

Områder, der i kommuneplanen er udpeget som "lavbundsareal, herunder lavbundsarealer, der kan genoprettes som vådområder" er omfattet af bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens kapitel 8. Landdistriktsloven indgår også i det juridiske grundlag i forhold til den aktuelle vådområdeordning, fordi der heri fastlægges regler for administrationen af tilskudsordninger for vådområder.

Formålet med loven/bestemmelsen

Formålet med bestemmelserne i planloven er at sikre det juridiske grundlag for at kunne udlægge lavbundsarealer, herunder beliggenheden af lavbundsarealer, der kan genoprettes som vådområder (jf. lovbestemmelsen).

Det bemærkes, at alle aspekter af en plan eller et projekt, som i sig selv eller i forbindelse med andre planer og projekter skønnes at kunne påvirke et Natura 2000-området væsentligt jf. habitatdirektivets artikel 6.3 skal inddrages i en konsekvensvurderingen, hvilket bl.a. kan omfatte etableringen af et vådområde.

Derudover skal kommunerne i deres plansagsbehandling sikre sig, at de har inddraget hensynet til bilag IV-arter, inden de giver en tilladelse, dispensation etc. til en plan. Som høringsmyndighed har Naturstyrelsen pligt til efter planloven at gøre indsigelse mod en plan, hvis en kommune ikke har inddraget hensynet til bilag IV-arter i deres afgørelse.

Opstår der en situation, hvor der er givet tilladelse til en plan eller projekt, og hvor der ved tilladelsens tilblivelse ikke er konstateret rastende eller ynglende bilag IV-arter i området f.eks. flagermus, men ved projektets igangsættelse alligevel viser sig at være bilag IV-arter, har Naturstyrelsens lokale enheder efter Naturbeskyttelseslovens § 29a som tilsynsmyndighed pligt til at gribe ind og stoppe projektet mhp at sætte en ny undersøgelse af bilag IV-arter i gang¹.

¹ Derudover henledes opmærksomheden på, at der efter naturbeskyttelseslovens § 29 a alene er tale om forsætlig forstyrrelse af de såkaldte bilag IV-arter, der er strafbelagt, jf. i øvrigt habitatdirektivet. En forstyrrelse er forsætlig, hvis der er handlet med hensigt til at forstyrre, eller hvis en forstyrrende aktivitet gennemføres med viden eller formodning om, at arten findes i området, eller hvor aktiviteten forsættes efter at det viser sig, at arten bliver forstyrret.

Strafbarhed forudsætter dog herudover, at forstyrrelsen har negativ virkning for arten eller bestanden

Betydning for opstilling af vindmøller – muligheder og begrænsninger

I vådområdeindsatsen er der krav om omkostnings- og arealeffektivitet, og eventuelle ekstraomkostninger til etablering af vindmøller i eksisterende og kommende vådområder forudsættes derfor afholdt på en sådan måde, så vådområdets omkostnings- eller arealeffektivitet ikke påvirkes nævneværdigt. Er vådområderne ikke omkostnings- eller arealeffektive, vil de ikke kunne opnå tilsagn om de statslige tilskud, der i størst muligt omfang skal søges EU-refusion for gennem Landdistriktsprogrammet.

Ligeledes vil det, på arealer, hvor der endnu ikke er etableret et vådområde, men hvor områderne er udpeget som potentielle vådområder, være nødvendigt, at finansieringen af de ekstraomkostninger, der vil påløbe sig afholdes på en sådan måde, at det ikke giver problemer ift. de kriterier om omkostnings- eller arealeffektivitet, der er tilknyttet vådområdeindsatsen.

Møllernes fundament skal ifølge Vindmølleindustrien udformes under hensyntagen til en eventuel kommende vandstandsstigning. Det kan eksempelvis forhøjes eller placeres på kunstige forhøjninger, formålet hermed er at undgå, at der trænger vand ind i bunden af møllen, hvilket kan beskadige møllens funktion.

Derudover er det ifølge Vindmølleindustrien nødvendigt, at der er adgang til møllen via en vejforbindelse, så det er muligt at gennemføre service og vedligehold samt evt. udskiftning af mølledele eller lignende. Den tekniske udformning af vejen vil ligeledes afhænge af typen af vådområde, idet almindelige veje sandsynligvis vil kunne anvendes på arealer, der genetableres som "vådenge", mens der for områder som skal ligge helt eller delvist under vand må etableres dæmningsanlæg til placering af adgangsveje samt arbejdsarealer i vådområdet.

Opstilling af vindmøller i etablerede vådområder kan potentielt have en negativ indvirkning på arealets samlede næringsstoffjernelse i det omfang, at opførelsen af vindmøller vil betyde væsentlige indskrænkninger i vådområdet i form af anlægs- og adgangsveje, fundamenter mm. Samlet set bidrager etableringen af nye vådområder til Grøn Vækst-aftalens målsætning om at skabe mere natur. Det skal som altid vurderes i forbindelse med en VVM-redegørelse, om der er risiko for negativ påvirkning af landskab og natur som følge af møllerne.

Myndighed

Naturstyrelsen er overordnet myndighed for planloven. Kommunerne varetager planloven i relation til kommuneplanlægningen.

Klagemulighed

Natur- og Miljøklagenævnet er klagemyndighed i sager vedrørende kommuneplanlægning og dermed for eventuelle klager i relation til udpegede lavbundsarealer, herunder vådområder.

Det åbne land og friluftsliv
J.nr. NST-103-00050
Ref. srs
Brugt på mødet den 24.
januar 2012
Revideret 7. februar 2012

Værdifulde landskaber og uforstyrrede landskaber

Baggrund, generelt

Den massive satsning på at opstille mange store vindmøller i det åbne land udfordrer ønsket om at bevare værdifulde landskaber. Afvejningen mellem de to ofte modstridende interesser sker primært i kommuneplanlægningen, idet det er kommunerne, der udpeger såvel værdifulde landskaber som arealer til produktionsmøller. Derimod er det en statslig opgave at planlægge for møller over 150 m.

Baggrund, uforstyrrede landskaber

I rapporten "Større uforstyrrede landskaber – et pilotprojekt om tekniske anlægs indflydelse på landskabet", Skov- og Naturstyrelsen, påvistes i 1992, hvordan samfundsudviklingen havde påvirket landskaberne med mange anlæg. Rapporten anbefalede, at man i planlægningen udpegede uforstyrrede arealer på mindst 100 km² "som et supplement til øvrige frednings- og planlægningsinteresser".

Som opfølgning herpå udsendtes i 1995 den statslige udmelding til regionplanrevision 1997, hvori bl.a. stod, at "Som led i revision 1997 af regionplanerne bør der derfor ske en kortlægning af større, uforstyrrede landskaber som kan indgå sammen med andre interesser i den samlede afvejning".

Dette ønske er gentaget i efterfølgende udmeldinger til revision af regionplaner og nu også kommuneplaner. I "Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen – 2009 stod bl.a.: "*Kommuneplanens retningslinjer og rammer skal sikre, at uforstyrrede landskaber kortlægges og bevares ved at undlade at placere nye, større tekniske anlæg som motorveje og motortrafikveje, støjende sportsanlæg, jernbaner, el- og telemaster, vindmøller og andre større anlæg både i og for tæt på områderne.*"

Derimod indeholder "Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen 2013" ikke et krav om, at kommunerne skal kortlægge (nye) uforstyrrede landskaber. I oversigten står i 8.1.2: "*Kommuneplanens retningslinjer og rammer skal beskytte større sammenhængende landskaber, herunder de uforstyrrede landskaber, og det skal så vidt muligt undlades at placere nye større, tekniske anlæg både i og for tæt på områderne.*"

Kommunerne kan altså beholde de uforstyrrede landskaber, der blev overtaget fra amternes regionplaner eller udpeget i den nu gældende kommuneplan 2009, og de kan ændre områderne eller udpege nye som en del af kommuneplanlægningen. I 2013-oversigten for den kommende revision af kommuneplanerne er der lagt vægt på at sikre større sammenhængende landskaber, og deres eventuelle uforstyrrelighed betragtes kun som *en del* af udpegningsgrundlaget herfor.

Lovgivningsmæssig baggrund

Planloven (LBK nr. 937 af 24.09.2009) tilsigter ifølge sin formålsparagraf bl.a., *at der skabes og bevares værdifulde bebyggelser, bymiljøer og landskaber.*

Ifølge planlovens § 11a, stk. 1, nr. 15 skal en kommuneplan indeholde retningslinjer for *sikring af landskabelige bevaringsværdier og beliggenheden af områder med landskabelig værdi, herunder større sammenhængende landskaber*. Derimod nævner planloven ikke noget specifikt om uforstyrrede landskaber.

I afsnittet "8.1 Landskab" i "Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen 2013" står i beskrivelsen af statslige mål, at *"I det åbne land udgør karakteristiske og oplevelsesrige landskaber af høj kvalitet de landskabelige bevaringsværdier"*. Der står også, at *"Det er derfor et mål, at kommunerne sætter fokus på beskyttelsen af værdifulde landskaber og samtidig lokaliserer nødvendige anlæg under hensyn til landskabet"*.

Som en udmøntning af planloven omfatter den statslige oversigt tre formulerede krav til kommunernes varetagelse af landskab i den kommende kommuneplanlægning:

8.1.1 Kommuneplanen skal indeholde retningslinjer til sikring af landskabelige bevaringsværdier og beliggenheden af områder med landskabelig værdi

8.1.2 Kommuneplanlægningen skal sikre og bevare større sammenhængende landskaber, herunder de uforstyrrede landskaber.

8.1.3 Kommuneplanens retningslinjer skal sikre, at ny byvækst og nyanlæg ikke forringer landskaberne

Alle tre krav er relevante for lokalisering af store vindmøller.

Planloven nævner ikke noget specifikt om uforstyrrede landskaber, men i henhold til kommuneplanvejledningen skal retningslinjer i kommuneplanerne varetage bevaring af uforstyrrede landskaber.

Formålet med loven/bestemmelsen

Formålet med bestemmelserne om landskab i planloven og den statslige oversigt er at sikre landskabelige bevaringsværdier og beliggenheden af områder med landskabelig værdi, herunder større sammenhængende landskaber.

Formålet med at udpege og beskytte "større uforstyrrede landskaber" er at se landskabsudpegningen i sammenhæng – også over kommunegrænser og under indflydelse af anlæg, som har langtrækkende konsekvenser samt at sikre de få tilbageværende sammenhængende landskaber, som endnu ikke visuelt eller støjmessigt er afgørende negativt påvirket af tekniske anlæg.

Betydning for opstilling af vindmøller – muligheder og begrænsninger

Som det fremgår ovenfor, kan den sikring af landskabelige bevaringsværdier, der sker i kommuneplanlægningen, have betydning for, hvor der kan opstilles vindmøller. Det er kommunerne, der vurderer, om et forslag til lokalisering af vindmøller er i konflikt med kommuneplanens retningslinjer om landskabsbeskyttelse, herunder ønsket om at bevare det uforstyrret.

Afhængigt af, hvad der fastlægges i retningslinjerne, kan det blive nødvendigt at udarbejde et kommuneplantillæg, som ændrer prioritering og afgrænsning af et værdifuldt landskab eller et

uforstyrret landskab for at muliggøre opstilling af møller. Naturstyrelsen kan gøre indsigelse mod kommuneplanlægningen, hvis det strider mod statslige interesser.

Myndighed

Kommunerne varetager planloven i relation til kommuneplanlægningen, som bl.a. omfatter områder med landskabelig værdi og større sammenhængende landskaber.

Naturstyrelsen er overordnet myndighed for planloven, og varetager endvidere de statslige interesser i forhold til kommuneplanlægningen.

Klagemulighed

Natur- og Miljøklagenævnet er klagemyndighed i sager vedrørende kommuneplanlægning f.s.v.a. lovmæssige forhold - ikke konkrete landskabsmæssige vurderinger.

Det åbne land og friluftsliv
J.nr. NST-103-00050
Ref. har
Den 19. januar 2012
Brugt på mødet den 24.
januar 2012

Nationalparker

Baggrund

Der er efter aftale med partierne bag nationalparkloven udpeget 5 områder som nationalparker. De tre første er oprettet (Thy, Mols Bjerge og Vadehavet), mens de to sidste er under oprettelse (Skjern Å og Kongernes Nordsjælland).

Den enkelte nationalpark ledes af en bestyrelse, som skal udarbejde og søge at gennemføre en plan for nationalparkens etablering og udvikling. Bestyrelsen er uafhængig af ministeren og kan alene søge at gennemføre nationalparkplanen gennem frivillige virkemidler.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Formålet med nationalparker og de generelle regler for oprettelse, drift og udvikling af nationalparker fremgår af nationalparkloven (lov nr. 533 af 6. juni 2007). Den enkelte nationalpark oprettes ved en bekendtgørelse udstedt med hjemmel i nationalparkloven.

Formålet med loven/bestemmelsen

Det overordnede formål med at oprette nationalparker er at styrke og udvikle naturen, men oprettelse har også til formål at styrke en række andre formål, jf. nationalparklovens § 1. Det fremgår af nationalparklovens § 1, nr. 4), at det er et specifikt formål, at "bevare og styrke de landskabelige og geologiske værdier".

Betydning for opstilling af vindmøller - muligheder og begrænsninger

Miljøministeren kan i bekendtgørelsen for den enkelte nationalpark fastsætte regler om begrænsning af kompetencen til planlægning efter reglerne i planloven (nationalparklovens § 3). Disse rammer kan bl.a. omfatte etablering af høje anlæg som fx vindmøller.

Bestemmelsen har til formål at fastlægge rammer for planlægningen, som kommunerne skal respektere, for at formålet med nationalparken kan opfyldes. Udgangspunktet for fastsættelse af sådanne rammer er den eksisterende overordnede planlægning.

Med bekendtgørelserne for nationalparkerne for Thy og Mols Bjerge er der med hjemmel i nationalparklovens § 3 fastsat regler med forbud mod opførelse af høje anlæg i bestemte områder af nationalparken for at sikre især landskabelige værdier.

Myndigheden kan i særlige tilfælde tillade, at forbuddet mod høje anlæg fraviges, med mindre det kan forringe oplevelsen af landskabet i nationalparken.

Myndighed

Naturstyrelsen er myndighed.

Klagemulighed

Nej.

Kystlandskaber

Baggrund

Det åbne danske kystlandskab er en truet og begrænset ressource, som er enestående i Europa på grund af dets variation og omfang. Det er et mål, at de åbne kyster fortsat skal udgøre en væsentlig natur- og landskabsressource.

Kystlandskaber repræsenterer en række forskellige landskabstyper. I de åbne kyster, hvor den landskabelige oplevelse primært relaterer sig til terrænets overgang til vandet, er der dels kystområder, som er karakteriseret ved en flad og jævn kyststrækning, dels klint- og klitkyster, som er markante overgange mellem land og vand, fjord- bælt- og sundkysterne, som er karakteriseret ved at være indrammet af udsigten henover vandet af modstående kyster og sidst øhavskyster.

Lovgivningsmæssigt grundlag

Planlægningen for vindmøller i kystnærhedszonen kræver en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse. Planlovens § 5b.

Formålet med loven/bestemmelsen

Det er et statsligt mål, at friholde de åbne, ubebyggede kystområder samtidig med, at anlæg og bebyggelse, der kræver kystnær beliggenhed kan indpasses.

Betydning for opstilling af vindmøller – muligheder og begrænsninger

Det er muligt at opstille vindmøller i kystnærhedszonen. Placering af vindmøller i kystlandskabet forudsætter en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering. Det er en vigtig forudsætning, at der indgår en vurdering af den visuelle og landskabelige påvirkning af det sårbare kystlandskab.

Planlægning for opstilling af vindmøller ud fra særlige vindgode forhold vil være en funktionel begrundelse. Lokalisering af vindmøller på baggrund af en sådan funktionel begrundelse vil dog altid forudsætte en nærmere afvejning over for natur- og landskabsinteresser i kystnærhedszonen.

Der henvises til "Oversigt over statslige interesser i kommuneplanlægningen 2012 og til publikationen "Store vindmøller i det åbne land – en vurdering af de landskabelige konsekvenser, Miljøministeriet januar 2007.

Det åbne land og friluftsliv
J.nr. NST-103-00050
Ref. jac, kra
Den 15. marts 2012
Revideret 2. juli 2012

Tekniske anlæg – landskab, sikkerhed m.m.

Baggrund

Nogle landskaber er domineret af store tekniske anlæg som kraftværker, havne, broforbindelser eller andre erhvervsanlæg. Oftest vil der være tale om anlæg der, ligesom store vindmøller, indeholder høje elementer, og derved kan have stor indvirkning på landskabet.

En placering af store vindmøller ved sådanne anlæg vil ikke væsentligt øge den landskabelige påvirkning. Der er få anlæg, som visuelt vil matche vindmøller på op til 150 meter i højden. Særligt placeringer ved store kraft- og fjernvarmeværker, industrihavne m.m. bør indgå i kommunernes vurderinger.

Det fremgår af rapporten "Store vindmøller i det åbne land – en vurdering af de landskabelige konsekvenser" (2007) at en placering ved højspændingsledninger bør ske på baggrund af en konkret visuel vurdering af samspillet mellem de to elementer.

En placering af vindmøller langs overordnede veje og jernbaner i en afstand af 1 gange vindmøllens højde bør indgå i kommunernes vurdering af, hvor der fremadrettet kan planlægges for vindmøller. Der henvises til afsnit 6.5.3 i rapporten.

Der eksisterer derudover en række hensyn til andre tekniske anlæg i forbindelse med planlægning for vindmøller. Det er hensyn til blandt andet højspændingsledninger, jordkabler, radio- og telekæder og rørledninger m.v.

Lovgivningsmæssigt grundlag

I kommuneplankataloget i planloven § 11 a, fremgår det at kommunerne bl.a. skal planlægge for tekniske anlæg, udlægge nye erhvervsområder, vindmøller m.m.

I vindmøllecirkulæret (Cirkulære om planlægning for og landszonetilladelse til opstilling af vindmøller, nr. 9295 af 22. maj 2009) skal kommunerne i deres planlægning sikre, at der ikke placeres vindmøller tættere på nabobeboelse end 4 gange møllens totalhøjde. Samtidig skal kommunerne i deres planlægning og sagsbehandling tage hensyn til natur, landskab, kulturhistorie og jordbrugsmæssige interesser. Samtidig skal møllers forhold til andre tekniske anlæg i det åbne land vurderes, jfr. vejledningen til cirkulæret.

Der findes ingen generelle afstandskrav mellem vindmøller og andre typer tekniske anlæg. Til gengæld kan der for en række anlægstyper være særlige sikkerheds- eller konstruktionsmæssige forhold, der stiller krav om en vis afstand til nye vindmøller. Ledningsregistret (jfr. Bekendtgørelse om registrering af ledningsejere) indeholder et register over ejere af ledninger, der er nedgravet i jord eller anbragt på havbunden inden for dansk søterritorium. Formålet er at stille oplysninger til rådighed myndigheder, virksomheder og privat personer om, hvem der ejer ledninger, og sikre at nærmere information om disse ledninger kan fremsendes til graveaktør.

Formålet med loven/bestemmelsen

Formålet med bestemmelsen er at sikre, at kommunerne foretager en afvejning af de forskellige interesser i arealanvendelsen, som kommuneplanen er et udtryk for.

Betydning for opstilling af vindmøller – muligheder og begrænsninger

En samtænkning af landskaber domineret af store tekniske anlæg og placeringen af vindmøller kan indgå i kommunernes videre overvejelser om placering af vindmøller. Vindmøllerne ved Nordjyllandsværket i Nørresundby, Lynetten i København, de kystnære placeringer ved Frederikshavn, Cheminova ved Rønland og Avedøreværket i Hvidovre Kommune er eksempler på, hvor en sådan lokalisering er sket. Der kan også opstilles vindmøller i erhvervsområder, såfremt der ikke er boliger eller anden støjfølsom arealanvendelse i nærheden.

En arbejdsgruppe under Transportministeriet med deltagelse af Miljøministeriet og Klima-, Energi- og Bygningsministeriet har belyst muligheden for at placere vindmøller tættere på veje og jernbaner. Vurderingen er, at den nuværende viden giver mulighed for at placere vindmøller i en afstand af 1 gange vindmøllens højde. Til veje pålagt byggelinjer, fastlægges afstanden fra disse.

Der vil ske en evaluering af anbefalingen inden udgangen af 2012 med henblik på at vurdere de indvundne erfaringer.

Der henvises til publikationen "Store vindmøller i det åbne land – en vurdering af de landskabelige konsekvenser, Miljøministeriet januar 2007.

Ved planlægning af vindmøller nær højspændingsledninger skal der tages hensyn til, at det er ledningsejeren, der kan fastsætte krav til afstand mellem højspændingsledning og nærmeste mølle i forhold til det konkrete projekt og ledningens type og størrelse. Højspændingskabler og -luftledninger vil, i form af en tinglyst servitut, almindeligvis være omfattet af en 7-20 meter beskyttelseszone for at sikre plads til servicemaskiner m.m., og der må ikke være vingeoverslag ind over denne zone. Luftledningsejeren vil som udgangspunkt stille krav om en mindsteafstand svarende til en gange vindmøllens totalhøjde, således at vindmøllen (i det teoretiske tilfælde af havari) ikke vil vælte ned i højspændingsledningen, og tilsvarende kan gælde for placering af kraner under anlægsfasen af nye vindmøller.

For jordkabler vil ledningsejeren have ønske om en mindste afstand bestemt af de spændingspåvirkninger, som lynnedslag i vindmøllerne vil påføre kabler i nærheden af vindmøllen. Mindste afstanden vil normalt være 50 meter.

Hvad angår højspændingsstationer fastsætter stationsejeren krav til afstand mellem højspændingsstation og nærmeste vindmølle i forhold til det konkrete projekt og i forhold til konsekvensvurderinger af den risiko, et vindmøllehavari påfører højspændingsstationen. Den mindste afstand vil som oftest være bestemt af risikoen for, at et møllehavari medfører driftsforstyrrelser i højspændingsstationen med påvirkning af forsyningsikkerheden til følge.

For så vidt angår radio- og telekæder fastsætter radiokædeoperatøren krav til afstand mellem kæde og vindmøller i forhold til det konkrete projekt og radiokædens type og følsomhed. Afstanden har ingen sikkerhedsmæssige aspekter, men vindmøller kan virke forstyrrende for radio- og telekæder, og dermed ødelægge signaler gennem kæden. Den anbefalede sikkerhedsafstand til radiokæder (sigtelinjen mellem masterne) er 200 meter til nærmeste vingespids.

Med hensyn til gasledninger er det danske naturgasnet opbygget af fire slags ledninger: transmissionsledninger, fordelingsledninger, distributionsledninger og stikledninger. I et

servitusbælte op til 5 meter omkring alle transmissions-, fordelings- og distributionsledninger på privat grund er der tinglyst en servitut, som indebærer, at der ikke må arbejdes i servitusbæltet uden tilladelse fra ledningsejeren.

Endvidere skal der tages hensyn til, at der i en risikozone (op til 20 meter) omkring en gasledning af sikkerhedsmæssige grunde skal indhentes ledningsoplysninger og eventuelt anmodes om ledningspåvisning, før der må arbejdes. Ligeledes skal der være opmærksomhed på, at i en sikkerhedszone (op til 20 meter) omkring en gasledning, ikke må opføres bygninger til ophold for mennesker, hverken boliger, arbejdsrum, drivhuse eller lignende.

Afstandskravet for vindmøller til rørledninger er af sikkerhedsmæssige hensyn som udgangspunkt 2 gange vindmøllens totalhøjde, men ledningsejeren kan dog, ud fra en konkret vurdering, dispensere herfra, ned til 1 gange vindmøllens totalhøjde og typisk betinget af, at vindmøllen udstyres med ekstra elektriske foranstaltninger, der øger sikkerheden i forbindelse med lynnedslag.

1. september 2005 blev det lovpligtigt at indhente ledningsoplysninger i Ledningsejerregistret (LER), inden der må udføres gravearbejde i forbindelse med projektering.

